

جامعه‌شناسی آسیب‌های اجتماعی

(آسیب‌های اجتماعی ده‌گانه در ایران)

مؤلفان

عباس دکنی

چویل ۱۳۹۴

جامعه‌شناسی آسیب‌های اجتماعی (آسیب‌های اجتماعی ده‌گانه ایران)

مؤلفان	:	عباس کمالی
ناشر	:	چویل
صفحه‌آرا	:	ساز هرمند
تیراژ	:	۱۰ جلد
سال نشر	:	۱۳۹۴
تعداد صفحات	:	۲۱۲ صفحه
قطع	:	وزیری
قیمت	:	۱۵۰۰۰ تومان
لیتوگرافی، چاپ و صحافی	:	چویل
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۷۴۱۱-۷۳-۵

آدرس: یاسوج، خیابان ارم، فرعی ۹، پلاک ۱۰
تلفن: ۰۹۱۷۷۴۱۰۵۹۴

فهرست مطالب

صفحه	مقدمه
۱۵	مقدمه
	فصل اول : آسیب اجتماعی
۱۷	مسئله یا آسیب اجتماعی چیست؟
۱۸	مطالعه‌ی آسیب‌های اجتماعی
۲۱	انواع جرایم
۲۱	۱- جرایم خیابانی خود به چند دسته تقسیم می‌شوند:
۲۱	الف) جرایم خشونت آمیز
۲۱	ب) جرایم مالی
۲۱	ج) جرایم اخلاقی
۲۱	۲- جرایم یقه سفیدان
۲۲	۳- جرایم سازمان یافته
۲۲	۴- جرایم سیاسی
۲۲	وئندالیسم چیست؟
۲۲	ویژگی‌های وئندالیسم
۲۳	جرایم رایانه‌ای
۲۳	علل جرم و کج‌روی

فصل دوم : نظریات جامعه‌شناسی جرم

۲۵	۱) کارل ماکس و جرم
۲۶	۲) نظریه‌ی مارکس وبر در مورد علل جرم
۲۶	۳) نظریه‌ی امیل دورکیم در مورد علل جرم
۲۸	الف) بی‌هنجاری یا وضعیت آنومیک
۲۸	۴) نظریه‌ی رابرت کی مرتن

۳۰	 (ب) مراسم گریبان یا تشریفات پرستی
۳۰	 (ج) عقب نشینی یا کناره گیران
۳۱	 (د) طغیانگران
۳۱	 (۵) نظریه‌ی پارسونز در مورد علل جرم
۳۲	 (۶) نظریه‌ی ادوین ساترلند در مورد علل جرم
۳۴	 (۷) نظریه آلبرت کوهن در مورد علل جرم
۳۵	 (۸) نظریه‌ی میلر در مورد علل جرم
۳۷	 (۹) نظریه‌ی دیوید ماترا در مورد علل جرم

فصل سوم: فقر

۳۹	 انواع فقر
۳۹	 (الف) فقر مطلق
۳۹	 (ب) فقر نسبی
۴۰	 علائم و نشانه‌های فقر مطلق
۴۰	 (الف) رژیم غذایی نامناسب
۴۰	 (ب) مسکن نامناسب
۴۰	 (ج) فقدان بهداشت لازم
۴۰	 (د) جمعیت زیاد خانواده
۴۰	 (هـ) سواد و تحصیلات پایین
۴۰	 دور باطل فقر
۴۲	 علل فقر
۴۲	 (الف) نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی
۴۲	 - توزیع ثروت در ایران
۴۴	 (ب) بیکاری
۴۵	 - اثرات فقر
۴۵	 (ج) عدم آموزش مناسب و ضعف تخصص گرایی
۴۶	 (د) نقش انگیزه‌های فردی در تداوم فقر
۴۷	 - پیامدهای فقر
۴۷	 - فقر در ایران
۴۸	 - علل فقر روستایی

فصل چهارم: بیکاری

۵۱	 انواع بیکاری
۵۱	 (الف) بیکاری فصلی

۵۱	 (ب) بیکاری آشکار
۵۲	 (پ) بیکاری پنهان
۵۲	 (د) مشاغل کاذب یا غیرقانونی
۵۲	 بیکاری جوانان
۵۲	 بررسی علل بیکاری
۵۲	 الف) پایین بودن رشد اقتصادی
۵۳	 ب) بحران در بخش خصوصی
۵۳	 پ) عدم تخصص گرایی و آموزش ناکارآمد
۵۳	 (۴) آینده نگری و برنامه ریزی نامناسب
۵۳	 ج) افزایش نرخ تورم
۵۳	 پیامدهای بیکاری

فصل پنجم : اعتیاد

۵۵	 مواد مخدر
۵۶	 مراحل اعتیاد
۵۶	 - مرحله اول
۵۶	 - مرحله دوم
۵۶	 - مرحله سوم
۵۶	 - مرحله چهارم
۵۶	 ویژگی های فرد معتاد
۵۸	 تاثیرات اعتیاد
۵۸	 الف) بر خانواده
۶۰	 علل مصرف مواد مخدر
۶۰	 تاثیر والدین و خانواده بر اعتیاد فرزندان
۶۱	 علل گرایش به مواد مخدر
۶۲	 انواع و اشکال مواد مخدر جدید
۶۲	 ۱- کراک
۶۳	 ۲- شیشه یا متامفتمین
۶۵	 ۳- هروئین
۶۶	 ۴) کوکائین
۶۷	 ۵) ماری جوانا
۶۸	 ۶) کروکودیل
۶۹	 ۷) مالی (Molly)
۷۰	 ۸) قرص اکس

۷۰	راه‌های مقابله با اعتیاد در جامعه
----	-----------------------------------

فصل ششم: طلاق

۷۳	طلاق چیست؟
۷۴	مهم‌ترین دلایل طلاق
۷۴	(۱) ضعف مهارت‌های ارتباطی
۷۶	(۲) ناهمسانی در انتخاب همسر
۷۷	(۳) خشونت
۷۸	- راهکارهای کاهش خشونت خانوادگی
۷۹	(۴) اعتیاد
۷۹	(۵) فقر
۸۰	تاثیر طلاق بر کودکان
۸۱	تاثیرات اجتماعی طلاق
۸۳	انواع طلاق
۸۳	الف) طلاق عاطفی
۸۴	ب) طلاق رسمی
۸۴	ج) طلاق جنسی
۸۵	پدیده‌ی ازدواج سفید
۸۵	راهکارهای کاهش طلاق

فصل هفتم: خودکشی

۸۸	مقدمه
۸۸	تعریف خودکشی
۸۹	جامعه‌شناسی خودکشی
۹۰	انواع خودکشی از نظر دورکیم
۹۰	الف) خودکشی خودخواهانه
۹۱	ب) خودکشی دگرخواهانه یا نوع دوستانه
۹۱	ج) خودکشی ناهنجارانه
۹۲	د) خودکشی تقدیرگرایانه
۹۴	علل و انگیزه‌های خودکشی
۹۴	علل خودکشی
۹۴	الف) عوامل اجتماعی
۹۴	۱- مشکلات خانوادگی
۹۵	۲- محیط زندگی

۹۵	۳- اعتیاد.....
۹۶	۴- رسانه‌ها.....
۹۶	ب) عوامل فرهنگی.....
۹۷	پ) عوامل اقتصادی.....
۹۷	ج) عوامل روانی.....
۹۸	خودکشی در آینده‌ی آمار و اطلاعات.....
۹۹	راهکارهای کاهش خودکشی.....

فصل هشتم : خشونت

۱۰۱	خشونت چیست؟.....
۱۰۲	انواع خشونت.....
۱۰۲	الف) خشونت روانی.....
۱۰۲	ب) خشونت فیزیکی.....
۱۰۲	- انواع خشونت فیزیکی.....
۱۰۲	ج) خشونت خیابانی.....
۱۰۳	دلایل خشونت‌های خیابانی.....
۱۰۳	۱- ضعف و شکاف فرهنگی.....
۱۰۴	۲- تبعیض و تفکیک جنسیتی.....
۱۰۴	۳- ضعف و خلا قانون.....
۱۰۵	۴- خرده فرهنگ‌های بزهکار.....
۱۰۵	۵- مذهب و اعتقادات.....
۱۰۵	۶- وضعیت نامناسب اقتصادی.....
۱۰۵	۷- پایین بودن سطح تحصیلات.....
۱۰۵	۸- محیط و شرایط جغرافیایی.....
۱۰۶	۹- مشکلات روانی.....
۱۰۶	جنسیت و خشونت.....
۱۰۷	خرده فرهنگ و خشونت.....
۱۰۹	خشونت و جامعه‌ی توده‌ای.....
۱۰۹	روانشناسی خشونت.....
۱۱۱	علل خشونت.....
۱۱۳	پیامدهای خشونت.....
۱۱۴	راهکارهای کاهش خشونت.....

فصل نهم: مهاجرت و زاغ‌نشین

تعریف مهاجرت.....	۱۱۷
جامعه‌شناسی مهاجران.....	۱۱۹
علل مهاجرت.....	۱۲۲
الف) عوامل اقتصادی.....	۱۲۳
ب) عوامل اجتماعی.....	۱۲۳
پ) عوامل سیاسی.....	۱۲۴
ج) عوامل فرهنگی.....	۱۲۴
پیامدهای مهاجرت.....	۱۲۵
الف) بر هم زدن تعادل سنی و جنسیتی روستا.....	۱۲۵
ب) افزایش بیکاری و انحراف اجتماعی.....	۱۲۵
پ) رواج سواغل کاذب شهری.....	۱۲۶
ج) کاهش تولیدات کشاورزی و دامداری.....	۱۲۶
راهکارهای کاهش مهاجرت.....	۱۲۶

فصل دهم: نابرابری و تبعیض

نابرابری اجتماعی در نظریات جامعه‌شناسان.....	۱۳۹
۱) نظریه‌ی کارل مارکس.....	۱۳۹
۲) مارکس وبر: نابرابری مبتنی بر آیند قدرت، مشروعیت و حیثیت.....	۱۳۸
۳) ویلفردو پارتو: نابرابری به مثابه‌ی راهی برای تعادل اجتماعی.....	۱۴۶
۴) گرهارد لئسکی: نابرابری بازتاب قدرت و امتیاز.....	۱۵۱
۵) وسترگارد و رسلر: نابرابری محصول مالکیت خصوص بر عامل تولید.....	۱۵۵
۶) فرانک پارکین: نابرابری و نظام معنایی.....	۱۵۷
۷) آنتونی گیدنز: نابرابری محصول ساخت یا بی‌نظمی توزیع ثروت و قدرت.....	۱۶۱
مفهوم نابرابری اجتماعی.....	۱۶۶
معیارهای سنجش نابرابری.....	۱۶۶
توسعه و نابرابری.....	۱۶۷
تأثیر نرخ تورم بر نابرابری.....	۱۶۸
تأثیر نابرابری بر فساد.....	۱۶۹
تأثیرات نابرابری بر فقر.....	۱۷۲
علل تبعیض و نابرابری.....	۱۷۲
۱) توزیع نابرابر ثروت در جامعه.....	۱۷۲
۲) توزیع نابرابر قدرت.....	۱۷۳
۳) مالیات‌دهی نابرابر.....	۱۷۴
۴) فناوریهای نوین.....	۱۷۵
۵) فساد اجرایی و دولتی.....	۱۷۶

۱۷۶	۶) ضعف و ناکارآمدی قانون
۱۷۷	پیامدهای نابرابری در جامعه
۱۷۷	۱) کاهش انسجام اجتماعی
۱۷۷	۲) گسترش فقر
۱۷۸	۳) افزایش نارضایتی اجتماعی
۱۷۸	۴) افزایش ناهنجاری اجتماعی
۱۷۹	۵) از بین رفتن تعادل روانی افراد
۱۷۹	راههای کاهش نابرابری و تبعیض

فصل یازدهم: فساد اداری

۱۸۱	فساد اداری چیست؟
۱۸۱	انواع فساد
۱۸۱	۱) فساد اقتصادی و مالی
۱۸۲	- مصادیق فساد مالی اقتصادی
۱۸۳	۲) فساد اخلاقی یا جنسی
۱۸۳	۳) فساد سیاسی
۱۸۴	۴) فساد فرهنگی، اعتقادی
۱۸۴	۵) فساد اداری
۱۸۵	انواع فساد اداری
۱۸۵	۱) اختلاس
۱۸۵	۲) ارتشاء
۱۸۶	۳) پولشویی
۱۸۶	۴) رانت خواری
۱۸۷	۵) پارتی بازی
۱۸۹	جامعه‌شناسی علل فساد در ایران
۱۸۹	الف) نظریه‌ی امیل دورکیم
۱۹۰	ب) نظریه‌ی رابرت مرتن
۱۹۲	علل فساد اداری
۱۹۲	۱- نابرابری و احساس نارضایتی
۱۹۳	۲- مدیران متخلف و ناکارآمد
۱۹۳	۳- الگوی رفتاری فساد انگیز
۱۹۳	۴- قوم گرایی
۱۹۴	۵- از بین رفتن قبح اخلاقی فساد
۱۹۴	۶- بروکراسی ناکارآمد
۱۹۴	۷- عوامل سیاسی
۱۹۴	پیامدهای فساد اداری

۱۹۴	۱- فساد مانع توسعه کشور
۱۹۵	۲- فساد باعث کاهش مشروعیت دولت‌ها
۱۹۵	۳- گسترش بی‌هنجاری
۱۹۵	۴- افزایش نابرابری و تبعیض
۱۹۵	راه‌های مقابله با فساد اداری
۱۹۵	۱- شفافیت و بهسازی نظام اداری
۱۹۶	۲- تصویب قوانین کارآمد
۱۹۶	۳- افزایش نظارت اجتماعی
۱۹۶	۴- آزادی مطبوعات و رسانه‌ها
۱۹۷	۵- تقویت بخش خصوصی و کوچک سازی دولت
۱۹۷	۶- بالا بردن سطح آگاهی عمومی مردم
۱۹۷	روسیگری و انحرافات جنسی
۱۹۷	- روسپی‌گری چیست؟
۱۹۸	- روسپیگری، واقعیت اجتماعی
۱۹۸	علل روسپی‌گری
۱۹۸	الف) فقر و مشکلات اقتصادی
۱۹۹	۲- طلاق
۲۰۰	۳- اعتیاد به سکس
۲۰۰	۴- اعتیاد به مواد مخدر
۲۰۰	۵- ضعف ارزش‌های دینی
۲۰۱	۶- مهاجرت
۲۰۱	۷- روابط جنسی نامناسب همسر
۲۰۲	۸- بلوغ جنسی زودرس
۲۰۲	پیامدهای روسپیگری
۲۰۲	۱- افزایش بیماری‌های جنسی
۲۰۲	۲- کاهش آمار ازدواج
۲۰۳	۳- افزایش نرخ طلاق
۲۰۳	۴- تولد کودکان خیابانی
۲۰۳	۵- از بین رفتن بنیان خانواده
۲۰۴	راه‌های کاهش روسپی‌گری در جامعه
۲۰۷	ضمانت
۲۱۱	منابع و مأخذ

مقدمه

"معیار سنجش انسانیت ما، میزان رنج‌ها و مشکلاتی است که از زندگی مردم کم می‌کنیم."

زندگی، در دنیای مدرن، نیازها و ارزش‌ها و هنجارها و در عین حال بحران‌های جدیدی را برای انسان‌ها بوجود آورد. به عبارتی انسان مدرن با بحران‌های مدرن مواجه گردیده است. بحران‌هایی که گذر از آن‌ها نیازمند کسب مهارت‌ها و آموزش‌های بسیار ظریفی است. کسب این مهارت‌ها جز در سایه‌ی عقلانیت، خردورزی و کسب علم و دانش و تجربه و در یک کلام توسعه اجتماعی و فردی میسر نخواهد شد. برای گذر از بحران‌ها و ناهنجارهای جامعه مدرن، نیاز به راه‌حل‌های مدرن را آموخت. دنیای امروز ما دنیای نوآوری و خلاقیت و اکتشافات و اختراعات علمی است. اختراعاتی که گاهی در تضاد با سنت‌ها و باورهای عامیانه‌ی ما قرار گیرد و این تضاد برای ما گونه‌ای آشفتگی فکری بوجود می‌آورد. در مقابل این پابندی به علاقه‌ی انسان به سنت‌ها، فناوری نوین با تبلیغات گسترده‌ی خود، گونه‌ای احساس نیاز شدید را در انسان‌ها بوجود آورده است. این احساس نیاز شدید در دنیای واقعی با محدودیت‌های اجتماعی سازید مواجهه می‌شود و به گونه‌ای سرکوب می‌شود. در جامعه‌ی ما سرکوب احساس نیاز به تناس و تضاد بین سنت و مدرنیته، گونه‌ای اضطراب و آشفتگی و بی‌سامانی فکری و اجتماعی را به همراه داشته است. از طرف دیگر، جامعه‌ی امروز ما در یک شرایط گذار قرار دارد. گذر از سنت به مدرنیته. از یک جهت، فرهنگ دینی و مذهبی حاکم بر جامعه، مردم را به سمت سنت‌ها و گونه‌ای واپس‌گرایی می‌کشاند و از طرف دیگر، جذابیت‌ها و تفریحات دنیای مدرن گونه‌ای شدید از مصرف‌گرایی و لذت‌گرایی را در مردم بوجود آورده است. این همان تضاد بنیادین بین سنت و مدرنیته است که باعث ایجاد گونه‌ای وضعیت آنومیک در جامعه‌ی ما گردیده است. سنت‌ها و نمادهای سنتی از آنجا که از قدمت تاریخی طولانی برخوردارند لذا در مقابل تغییر و تحولات مدرن مقاومت شدیدی از خود نشان می‌دهند و حتی گاهی به عنوان مانعی اساسی بر سر راه توسعه عمل می‌کنند. توسعه زمانی اتفاق می‌افتد که فکر و اندیشه‌ی مردم یک جامعه از انعطاف لازم جهت تغییر برخوردار باشد. خشک اندیشی

تجگرگرایی هر گونه توسعه و تغییر را سرکوب می‌کند. از طرف دیگر تغییر در دنیای مدرن امری غیرقابل انکار است. تضاد بین تفکر واپس‌گرایی با تغییرات توسعه‌ای در جامعه‌ی ما به گونه‌ای شدید آزادی‌های فردی و حقوق مدنی را را تضعیف کرده است. تججرگرایی با عقلانیت مدرن در تضاد کامل قرار دارد. تججرگرایی را نیروی قوی‌ای بنام سنت پشتیبانی می‌کند. برخی سنت‌ها در واقع جاده صاف کن سلطه‌ی دولت‌ها و حکومت‌ها بر مردم هستند. البته باید این را هم گفت که سنت‌ها از جمله دین نقش مهمی در یکپارچگی و انسجام اجتماعی اعضای جامعه دارند. به عبارتی سنت‌ها همان اندازه که در تقویت اخلاق و انسجام اجتماعی اعضای جامعه نقش دارند تاثیر ضد مدرنیزاسیون آن‌ها به مراتب بسیار بیشتر است. نکته دیگر اینکه بی‌هنجاری محصول توسعه نیافتگی است. در جامعه‌ی ما، نا‌هنجارها و آسیب‌های اجتماعی مانند فقر، تورم، گرانی، بیکاری، فقدان امنیت، قحطی و اجتماعی و اقتصادی زمینه و شرایط مساعدی را برای انواع مختلف آسیب‌های اجتماعی، مانند خودکشی، اعتیاد، سرقت، فساد، خشونت و طلاق فراهم آورده است. هر چه جامعه‌ای، توسعه نیافته‌تر باشد، آسیب‌های اجتماعی آن جامعه بیشتر است به عبارتی می‌توان گفت بین درجه‌ی توسعه یافتگی یک جامعه با میزان آسیب‌های اجتماعی آن جامعه رابطه معکوس وجود دارد. انحراف و جرم نتیجه‌ی محرومیت است. محرومیت‌ها علت هستند. بنابراین برای مقابله با آسیب‌های اجتماعی باید با علت‌ها مقابله کرد نه با معلول‌ها. مثلاً برای مقابله با اعتیاد، جمع‌آوری مساذن از سطح خیابان‌ها، راهکار مناسبی نیست بلکه باید با علت‌هایی که باعث گرفتاری یک فرد به اعتیاد شده مقابله کرد از جمله بیکاری و فقر و عدم آگاهی. یا برای کاهش خودکشی باید علت‌ها و زمینه‌های مختلف اجتماعی و روانی و اقتصادی بوجود آورنده‌ی خودکشی از جمله فقر، بیکاری و استرس و اضطراب‌های روانی - اجتماعی را در جامعه کاهش داد. واقعیت این است که همه‌ی آسیب‌های اجتماعی چند علتی هستند و باید باید در بررسی یک آسیب اجتماعی، همه‌ی عوامل دخیل در آن را شناخت و بررسی و تبیین کرد. شناسایی علت‌ها در واقع همان پیشگیری است و چنانکه در مسائل پزشکی گفته می‌شود که پیشگیری بهتر از درمان است، این مسئله در بررسی آسیب‌های اجتماعی هم بدرستی صدق می‌کند.